

Stappenschema huwelijkse voorwaarden

Mr. C. de Bie-Koopman, datum 09-11-2012

Datum	09-11-2012
Auteur	Mr. C. de Bie-Koopman ^[1]
Vakgebied(en)	Personen- en familierecht (V) Personen- en familierecht / Huwelijk en echtscheiding Personen- en familierecht / Gezag en omgang Personen- en familierecht / Alimentatie

In de praktijk blijkt dat het voor rechtshulpverleners niet altijd even makkelijk is om over de afwikkeling van huwelijkse voorwaarden een goed advies te geven. Tijdens het huwelijk hebben immers (veelal niet meer te traceren) transacties plaatsgevonden, de voorwaarden zelf bevatten allerlei bepalingen en daarbuiten kunnen er ook nog rechtsverhoudingen zijn ontstaan. De invoering op 1 september 2002 van de tweede tranche van de wijziging van titel 8 Boek 1 BW (regels verrekenbedingen; *Stb.* 2002, 152 en 370) heeft de materie toegankelijker gemaakt, maar gelet op de nimmer aflatende stroom jurisprudentie op dit punt blijft het een gebied in beweging. Sinds op 1 januari jl. de Wet aanpassing wettelijke gemeenschap van goederen (28 867) is ingevoerd, waarmee ook de algemene regels zoals die gelden tussen de echtgenoten zijn gewijzigd, zal dit nog meer het geval zijn.

Geïnspireerd door het stappenschema IPR Huwelijksvermogensrecht, zoals dat in 1995 in *Trema* nr. 5 werd gepubliceerd, heb ik getracht een 'Stappenschema huwelijkse voorwaarden' op te stellen, dat een *eerste* hulp kan bieden bij het analyseren van de posities van de echtgenoten. Het schema is globaal en indicatief. Indien alle opties en mogelijkheden in het schema zouden worden opgenomen zou dit ten koste gaan van de bruikbaarheid en eenvoud. Daarnaast zal het schema uiteraard op grond van de dan geldende opvattingen periodiek moeten worden herzien.

Bij het toepassen van het schema veronderstel ik de betekenis van de gebruikelijke vaktermen bekend.

Stappenschema

Algemeen

1.

Is er sprake van een koude uitsluiting (zonder verrekenbeding)? Zo ja, ga naar stap 5 en 6.

2.

Is er sprake van een periodiek verrekenbeding zonder finaal verrekenbeding? Zo ja, ga naar stap 4, 5, 6 en 11.

3.

Is er sprake van een finaal verrekenbeding (eventueel in combinatie met een periodiek verrekenbeding)? Zo ja, ga naar stap 4, 5, 6 en 15.

4.

Is op grond van de huwelijkse voorwaarden sprake van een beperkte gemeenschap (bijv. gemeenschap van inboedel of woning)? Zo ja, ga naar stap 16.

5.

Is er sprake van een eenvoudige gemeenschap, doordat de echtgenoten een zaak in mede-eigendom hebben verkregen? Zo ja, ga naar stap 17.

Vermogensoverhevelingen

6.

Is er tijdens het huwelijk (niet te verrekenen) vermogen overgeheveld van de ene echtgenoot naar de andere echtgenoot? Zo ja, ga naar stap 7.

7.

Kan de vermogensoverheveling worden aangemerkt als middellijke vertegenwoordiging/lastgeving (*Modehuis Nolly*, NJ 1976/450)? Zo ja, dan feitelijk geen overheveling van vermogen. Zo nee, ga naar stap 8.

8.

Kan de vermogensoverheveling worden aangemerkt als nakoming van een natuurlijke verbintenis (*Aannemersvrouw*, NJ 2005/1)? Zo ja, dan geen recht op vergoeding van overgehevelde bedrag. Zo nee, ga naar stap 9.

9.

Is het vermogen overgeheveld na de inwerkingtreding van de Derde Tranche wijzigingen huwelijksvermogensrecht? Zo ja, ga naar stap 10. Zo nee, dan dient het overgehevelde vermogen nominaal terug te worden betaald en in bepaalde gevallen ook een deel van de vermogensopbouw (*Kriek/Smit*, NJ 1988/150 en NJ 2008/110).

10.

Het nieuwe art. 1:87 BW gaat uit van de evenredigheidsleer. Er ontstaat een plicht tot vergoeding ter grootte van het evenredige gedeelte van de waarde van het goed ten tijde van het tijdstip van voldoen van de vordering, tenzij verbruiksgoed of zonder toestemming echtgenoot (dan nominaal).

Periodiek verrekenbeding

11.

Bevatten de huwelijkse voorwaarden een vervalbeding? Zo ja, dan kan een beroep daarop

slechts onder bijzondere omstandigheden gerechtvaardigd zijn (*Sonnevanck*; NJ 1994/463, *Rensing/Polak*; NJ 1996/617 en *Op de Weegh/Sneek*; NJ 2001/347). Zo nee, ga naar stap 12.

12.

Is tijdens het huwelijk uitvoering gegeven aan de bepaling betreffende het verrekenen van inkomsten of is er een zodanige administratie bijgehouden dat deze verrekening in overeenstemming met de strekking van het overeengekomen verrekenbeding alsnog zou kunnen plaatsvinden? Zo ja, dan niets te verrekenen respectievelijk overeenkomstig de administratie afrekenen. Zo nee, ga naar stap 13.

13.

De verplichting tot verrekening is in stand gebleven en strekt zich niet alleen uit over de onverdeelde inkomsten, maar ook over de belegging, herbelegging en vruchten daarvan (art. 1:141 lid 1 BW). Is de vordering tot verrekening ingesteld binnen 3 jaren na beëindiging van het huwelijk of is deze verjaring gestuit (art. 1:141 lid 6 BW)? Zo nee, dan is de vordering verjaard. Zo ja, ga naar stap 14.

14.

Het per peildatum aanwezige vermogen wordt vermoed te zijn gevormd uit hetgeen verrekend had moeten worden, behoudens tegenbewijs (art. 1:141 lid 3 BW).

Finaal verrekenbeding

15.

Bij een finaal verrekenbeding wordt er per peildatum afgerekend alsof er sprake is van een gemeenschap van goederen, waarbij bepaalde zaken van verrekening kunnen zijn uitgesloten (art. 1:142 en 143 BW).

Beperkte gemeenschap

16.

Op de beperkte gemeenschap zijn de bepalingen van de wettelijke gemeenschap van goederen zoveel mogelijk van toepassing, voor zover in de huwelijkse voorwaarden niet anders is bepaald, te weten de regels uit Boek 1, titel 7 BW.

Eenvoudige gemeenschap

17.

Hiervoor gelden niet de regels uit Boek 1, titel 7 BW, maar slechts de regels zoals neergelegd in art. 3:166 t/m 3:188BW.

Voetnoten

[1]

Mr. Corinne de Bie-Koopman is advocaat te Alkmaar.